

Utvärdering av projektet Mälaren – en sjö för miljoner

Mälarens vattenvårdsförbund

TITEL	Utvärdering av projektet Mälaren – en sjö för miljoner
RAPPORTNUMMER	2020-1537-A
BESTÄLLARE	Mälarens vattenvårdsförbund
FÖRFATTARE	Barbro Beck-Friis, Jenny Bond, WRS
GRANSKNING	Maja Granath, WRS
UTGÅVA/STATUS	Slutversion
DATUM	2020-05-12
OMSLAGSBILD	Ingrid Hägermark, fotograf

Sammanfattning

Bakgrund

Mälarens vattenvårdsförbund har sedan 2013 drivit Projektet *Mälaren – en sjö för miljoner*, förkortat MER. Projektet har haft till syfte att stötta kommunerna runt Mälaren i deras komplexa arbete med vattenfrågor sedan införandet av vattendirektivet. 23 kommuner i Mälarens avrinningsområde är medlemmar i MER.

Projektet löper ut 2021 och Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) vill nu göra en utvärdering för att få kunskap om hur MER har fungerat, vad i verksamheten som har varit ett stöd för kommunerna samt hur en ny version av MER skulle kunna se ut. Målgrupp för utvärderingen är i första hand i projektet engagerade tjänstemän och politiker från medlemskommunerna.

Mälarens vattenvårdsförbund vill även utvärdera vad medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund som inte är anslutna till MER vet och anser om projektet.

Enkät till medlemmar i MER

Vi ser att medlemmarna överlag har ett behov av stöd gällande vattenfrågor, dels i form av expertstöd men dels även i form av kunskapsutbyte kommuner emellan. Man önskar forum för att jämföra och utbyta erfarenheter då man ofta ställs inför likartade problem och då kan dra nytta av varandras tidigare erfarenheter.

Insatser arrangerade av MER för ökad kunskap och samverkan gällande kommunernas vattenvårdsarbete har uppskattats och får ett bra betyg. Deltagarna har framför allt deltagit i seminarier, konferenser och fältbesök.

När det kommer till MER:s påverkan i kommunerna anser drygt en tredjedel av de svarande att projektet har haft effekt på tagna beslut gällande vattenfrågor. En lika stor andel tycker även att projektet bidragit till förändringar i det praktiska arbetet.

Intresset för fortsatt medlemskap i MER är mycket stort.

Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Undersökningen visade även för denna grupp att det finns ett stort behov av stöd inom information, samverkan, kunskapsöverföring. Rent konkret efterfrågades bland annat kunskap kring limnologi, status på Mälaren samt syfte och mål med vattenskydd.

Det framkom också att denna grupp redan använder sig av andra etablerade nätverk för kompetensutbyte och de utnyttjar även extern expertis vid behov.

Intresset för ett framtida medlemskap i MER beror på den inriktning en eventuell fortsättning av projektet får.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
1 Bakgrund och syfte.....	5
2 Material och metoder	6
2.1 Enkät till medlemmar i MER	6
2.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	7
3 Resultat.....	8
3.1 Enkät till medlemmar i MER	8
3.1.1 Kunskap om MER.....	8
3.1.2 Medverkan i MER	9
3.1.3 Åtgärdsområden	9
3.1.4 Projektets betydelse.....	10
3.1.5 Projektets påverkan	12
3.1.6 Projektets värde	14
3.1.7 Projektets brister, fördelar och framtida utveckling.....	16
3.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	20
3.2.1 Kunskap om MER och LIFE IP RICH WATERS.....	20
3.2.2 Medverkan i MER	21
3.2.3 Nuvarande situation och framtida behov	21
3.2.4 Projektets betydelse.....	23
3.2.5 Projektets påverkan	23
3.2.6 Projektets framtida utveckling.....	24
4 Slutsatser	25
4.1 Enkät till medlemmar i MER	25
4.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER	25
4.3 Slutord	25

1 Bakgrund och syfte

Mälarens vattenvårdsförbund har sedan 2013 drivit Projektet *Mälaren – en sjö för miljoner*, förkortat MER, som har haft till syfte att stötta kommunerna i deras komplexa arbete med vattenfrågor sedan införandet av vattendirektivet. 23 kommuner i Mälarens avrinningsområde är medlemmar i MER.

Projektet löper ut 2021 och Mälarens vattenvårdsförbund (MVVF) vill nu utvärdera det för att få kunskap om hur MER har fungerat, vad i verksamheten som har varit ett stöd för kommunerna samt hur en eventuell ny version av MER skulle kunna se ut. Målgrupp för utvärderingen är i första hand i projektet engagerade tjänstemän och politiker från MER:s medlemskommuner.

Mälarens vattenvårdsförbund vill även utvärdera vad medlemmarna i Mälarens vattenvårdsförbund som inte är anslutna till MER vet och anser om projektet.

Miljökonsultföretaget WRS AB har fått uppdraget att leda utvärderingen. Mälarens vattenvårdsförbund har tillhandahållit en kontaktlista med dem som tillfrågades att delta. Alla svar är anonyma.

Utvärderingen kommer eventuellt att kompletteras med muntliga intervjuer.

2 Material och metoder

Utvärderingen delades in i två moment:

1. Enkät 1. Enkätstudie till MER:s medlemskommuner. Utformning av enkät 1 redovisas i Bilaga 1.
2. Enkät 2. Enkätstudie till medlemmar i Mälarens vattenvårdsförbund, MVVF, som inte är medlemmar i MER. Utformning av enkät 2 redovisas i Bilaga 2.

2.1 Enkät till medlemmar i MER

En länk till enkäten, som låg online, skickades via mail till totalt 73 personer, se Tabell 1. Utskicket skedde i två omgångar. Det första utskicket gick till 47 personer den 26 mars med sista svarsdag 9 april. Det andra utskicket gick till 26 personer den 15 april med sista svarsdag 28 april. Antal utskick till tjänstemän och politiker som arbetar med vattenfrågor på respektive kommun redovisas i Tabell 1.

Tabell 1. Antal personer i varje medlemskommun som fick enkäten.

Kommun	Antal personer
Enköping	7
Eskilstuna	2
Fagersta	3
Hallstahammar	3
Heby	2
Håbo	7
Kungsör	2
Köping	4
Norberg	2
Nykvarn	2
Sala	2
Smedjebacken	6
Sollentuna	2
Stockholm	2
Strängnäs	4
Sundbyberg	2
Södertälje	2
Täby	4
Upplands-Bro	3
Upplands Väsby	3
Uppsala	4
Västerås	3
Östhammar	2
Totalt	73

2.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

En länk till enkäten, som låg online, skickades via mail till totalt 56 personer den 26 mars med sista svarsdag 9 april.

Tabell 2. Utskick till berörda som arbetar med vattenfrågor.

Kommun/organisation/företag	Antal personer
Arboga	1
Botkyrka	1
Ekerö	2
Eskilstuna	1
Havs- och vattenmyndigheten	3
Hjälmarens vattenvårdsförbund	1
Järfälla	2
Knivsta	2
Länsstyrelsen i Stockholms län	8
Länsstyrelsen i Uppsala län	2
Länsstyrelsen i Västmanlands län	2
Länsstyrelserna i Södermanlands län	2
Mälarens Fiskareförbund	2
Naturskyddsföreningen	5
Norrvatten	3
Pfizer	1
Ragnsells	1
Region Stockholm	2
Region Uppsala	1
Region Västmanland	1
Salem	1
Sigtuna	1
Skinnskatteberg	1
Solna	1
Sportfiskarna region Mälardalen	1
Stockholm Vatten och Avfall	3
Storstockholm	1
Surahammar	1
Svensk Oljeåtervinning AB	1
Trafikverket	1
Yara AB	1
Totalt	56

3 Resultat

3.1 Enkät till medlemmar i MER

Svarsfrekvensen blev 38 % då antalet enkätsvar var 28 stycken av totalt 73 utskick. Av de som svarade var fördelningen tjänstemän 70 % och politiker 30 %. Drygt 50 % av svaren representerar kommuner med färre än 30 000 invånare.

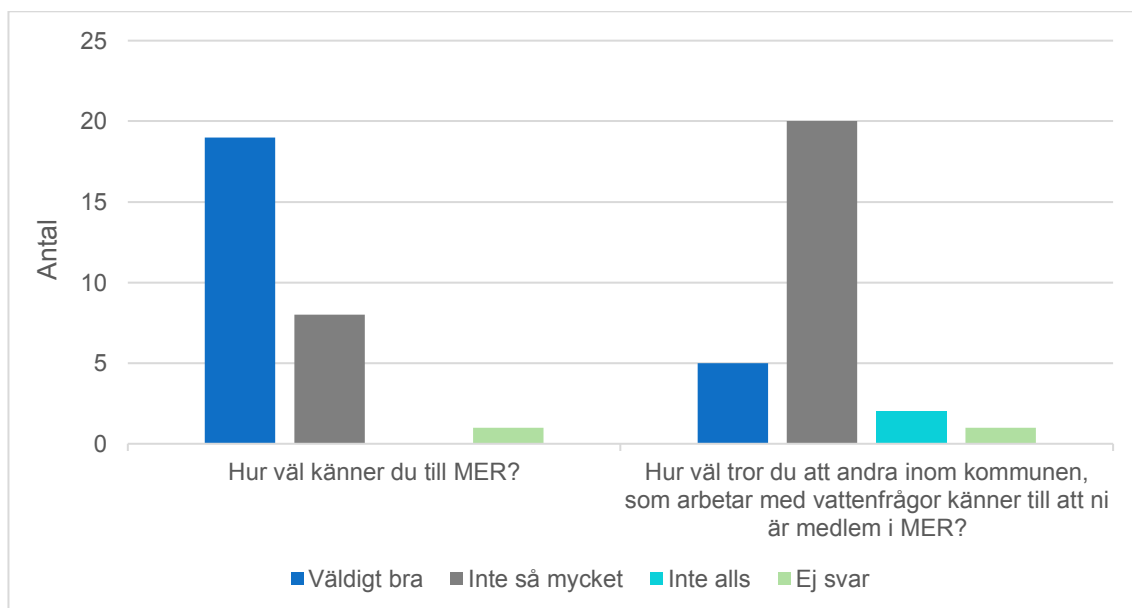
De tillfrågade har varierad erfarenhet av arbete med vattenfrågor. Av de svarande har:

- 90 % har arbetat med vattenfrågor i mer än ett år
- 70 % har arbetat med vattenfrågor i fem år eller mer
- 70 % har medverkat i MER i över ett år
- 20 % har varit med sedan starten 2013

Nedan redovisas ställda frågor och svarsresultatet samt citerade kommentarer till respektive fråga.

3.1.1 Kunskap om MER

De tillfrågade ombads svara på hur väl de känner till MER och dess verksamhet, se resultaten i figur 1.

Figur 1. Svar från enkätfråga 7-8.

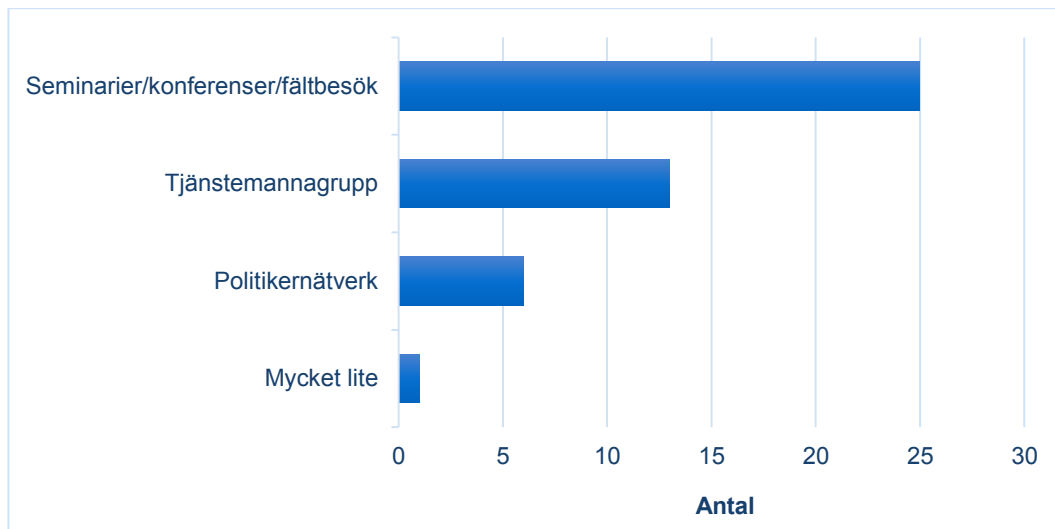
Lite drygt två tredjedelar av de tillfrågade anger att de känner till MER väldigt bra. Dock tror många av dem att det finns berörda inom den egna kommunen som arbetar med vattenfrågor men inte känner till att man är medlemmar i projektet.

3.1.2 Medverkan i MER

Hur har du medverkat i MER?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas?

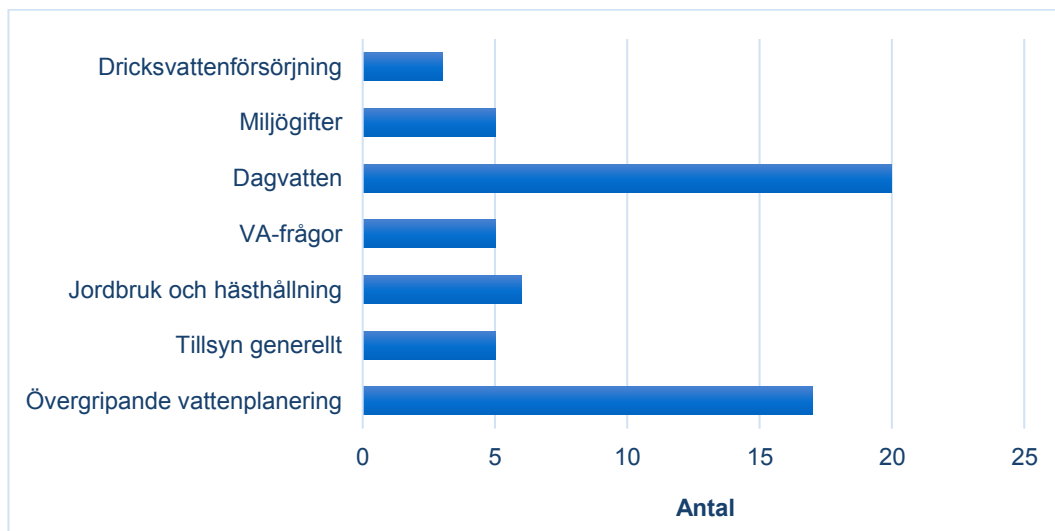
Figur 2. Svar från enkätfråga 4.

De insatser i projektet som nått flest deltagare är: Seminarier/konferenser och fältbesök.

3.1.3 Åtgärdsområden

Inom vilka områden har ni fått hjälp av MER?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas.

Figur 3. Svar från enkätfråga 5.

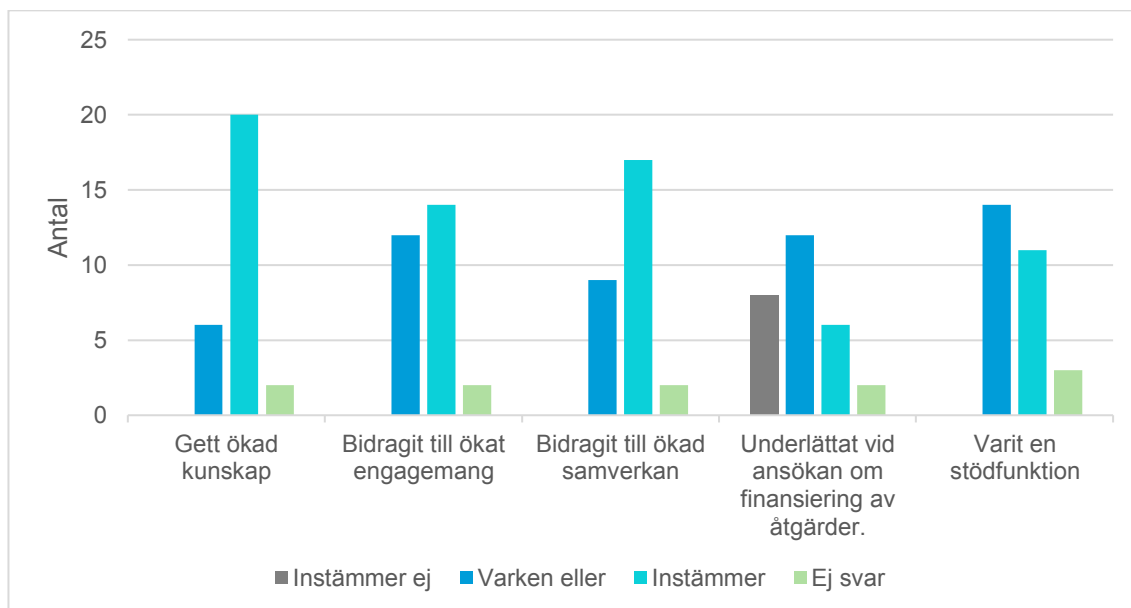
Det område där flest medlemmar anger att de har fått hjälp av MER-projektet är Dagvatten följt av Övergripande vattenplanering.

3.1.4 Projektets betydelse

Hur instämmer du i följande påståenden om projektets betydelse för kommunens vattenvårdsarbete?

Frågorna/påståenden graderades enligt;

Instämmer ej, Varken eller, Instämmer, Ej svarat

Figur 4. Svar från enkätfråga 9–13.

Av svaren att döma har MER lyckats med sitt mål med att öka kunskapen gällande vattenarbete i kommunerna, över 70 % instämmer i detta påstående. Hälften av de som svarat, det vill säga 50 %, anser även att projektet har lett till ökat engagemang. När det kommer till samverkan som vi ser skattas väldigt högt bland deltagarna är det 60 % som anger att MER bidragit till en ökning i densamma. Att MER fyllt sin roll som en stödfunktion instämmer nästan 40 % på.

När det kommer till MER:s funktion som ett stödorgan vid ansökan om finansiering så instämmer drygt 21 % i detta medan drygt 28 % säger att de inte instämmer. Majoriteten, drygt 40 % anger svaret varken eller och ca 10 % lämnar inget svar. Av kommentarerna som lämnats kan man dock se en rad olika förklaringar till det varierade resultatet.

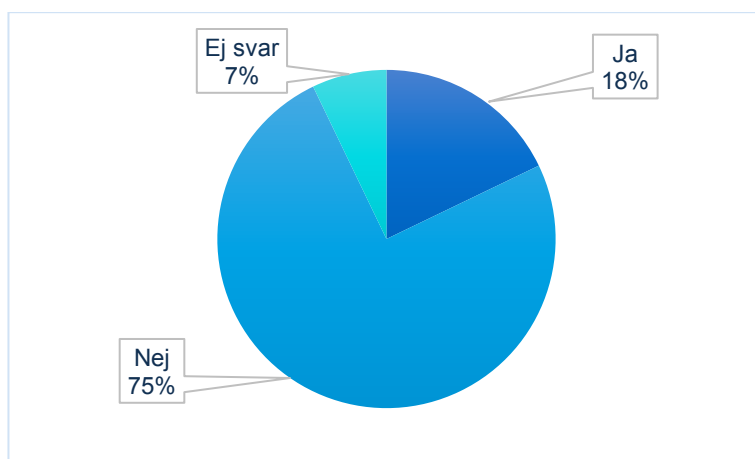
Kommentarer från enkättagare:

- Om vi hade sökt något stöd hade nog MER varit till hjälp så den delen vilar på oss.
- I kommunen har vattenfrågor inte varit högprioriterade, vilket gör att MER inte nyttjats i den omfattning som varit möjlig.
- MER har stöttat på ett bra sätt, fr a när det gäller kompetensutveckling. Vi hade redan innan en god kapacitet att t ex söka medel, men har till viss del stärkts/inspirerats genom MER-samarbetet. MER:s styrkor skulle bättre behöva visas upp för politiken, men genom våra vattenpolitiker har medvetenheten blivit större även där.
- Som större stad har vi många som arbetar med frågan och bred kompetens men utspritt. Därför har kanske inte MER bidragit till oss i så stor utsträckning som i

mindre kommuner. Men vi anser att arbete är viktig för att förbättra vattenkvaliteten i Mälaren och lyfta frågor. Har också varit bra att kunna delta i de satsningar och seminarium som varit.

- Vi har stor egen kompetens inom vatten så vår medverkan i MER är kanske inte så viktig för kommunens del på tjänstemannanivå, därmed inte sagt att det inte är viktigt att vi deltar.
- Vi har inte vänt oss till MER för ansökningar om finansiering av åtgärder
- Gemensamma seminarier har varit mycket uppskattat av många tjänstepersoner. Politikermöten kommer bli ett bra stöd i kommunens vattenarbete - att politikerna träffar varandra över kommungränserna. Bra även med inbjudningar till politikerna till seminarierna och annat.
- Har inte fått återkoppling från sittande majoritet vad som gjorts, därav konstiga svar.
- Vi har gått/ska få utbildning kring bidragsansökningar men inte skickat in någon utifrån det ännu

Har din kommun fått hjälp från MER med att söka ekonomiskt stöd till åtgärder till exempel deltagande i EU-projekt eller LOVA/LONA-medel?

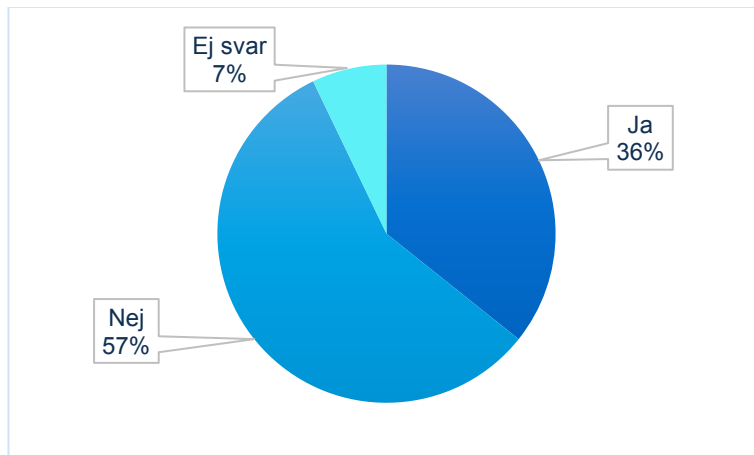

Figur 5. Svar från enkätfråga 6.

Grafen ovan är antagligen inte rättvisande. Då enkäten är anonym går det inte att urskilja hur många kommuner som verkligen fått hjälp med att söka bidrag då flera svar kan representera samma kommun. Fem svarande har angett att de fått hjälp med ansökan och dessa anger även att de fått det sökta stödet. Tjugoan svarande svarar nej på frågan men

3.1.5 Projektets påverkan

Har deltagande i MER lett till förändringar i kommunens beslut gällande vattenfrågor?

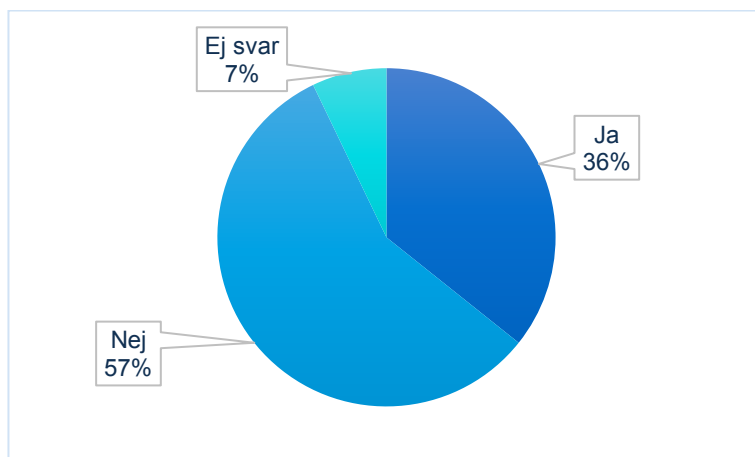
Figur 6. Svar från enkätfråga 14.

En majoritet, 57 %, ansåg att deltagande i projektet inte lett till förändringar i kommunens beslutsfattande gällande vattenfrågor men kommentarerna visar ändå på en rad positiva effekter och framtidstro.

Kommentarer från enkätmedlemmar:

- Jättesvår fråga. Men framför allt att vattenfrågan under de senaste åren fått ökad tyngd som politisk fråga. Där har MER varit en viktig faktor.
- Vi har kommit igång med ett bra arbete kring dagvatten.
- Uppmärksammat
- Medlemskapet har gjort att min startsträcka inom kommunen varit kortare - har bidragit till beslut om framtagande av LÅP:ar
- Inte under tiden jag arbetat med frågorna då man nyligen antagit en vattenplan som man arbetar utifrån.
- Projektet har varit ett stöd till den tjänsteperson som arbetar med vattenfrågor, då det i en mindre kommun som vårans inte finns en tydlig organisation kring strategiskt vattenarbete. Vattenmyndighetens åtgärdsprogram och tydligare krav kring MKN har haft betydelse för att kommunen har ett något bättre fokus på vattenfrågan ur det perspektivet. MER har varit ett bra forum för att sprida kunskap kring vattenfrågan inom kommunen.
- Svårt att bedöma, förhoppningsvis har MER genom nätverkande aktualiserat vattenfrågorna även på politisk nivå (där de tunga besluten tas). Det har inte funnits så många tillfällen att internt föra fram projektets fördelar till beslutsnivån, men hoppas på mer framöver.
- Deltagande i LIFE-projekt
- Mer fokus på frågan
- Vi har fått en utsedd och mer aktiv vattenpolitiker

Har MER lett till förändringar i det praktiska arbetet med kommunens vattenfrågor?

Figur 7. Svar från enkätfråga 15.

Ungefär en tredjedel av deltagarna ser att projektet lett till förändringar i kommunens praktiska arbete med vattenfrågor till exempel vid framtagande av kommunens Dagvattenplan. Dock anser en majoritet även i denna fråga att ingen förändring skett.

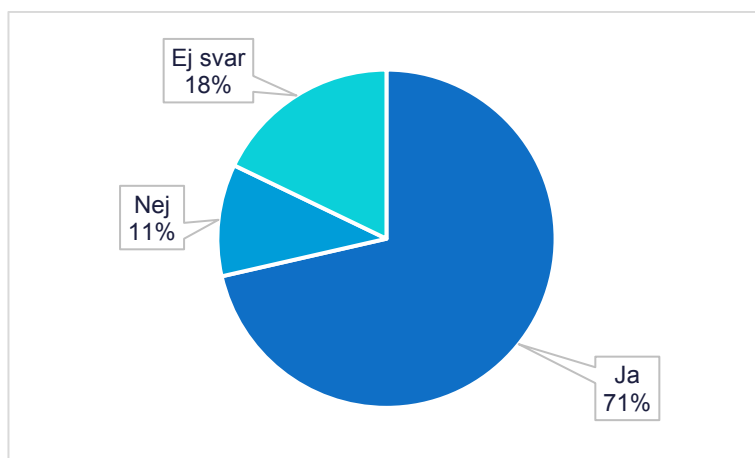
Kommentarer från enkättagare:

- Även om vi har en bit kvar så har en förflyttning av arbetet skett när det gäller dagvatten och hantering av dagvatten.
- Vattenfrågor kommer lättare in i olika typer av planeringsdokument.
- Uppmärksamhet
- Inte under tiden jag arbetat med frågorna då man nyligen antagit en vattenplan som man arbetar utifrån.
- Både och. Projektet har bidragit till att kunskapshöja inom kommunen genom kurser och seminarier samt informationsspridning via tjänstemannagruppen. Det finns en större medvetenhet inom tjänstemannaorganisationen. Jag skulle önska att de förtroendevalda vattenpolitikerna inom kommunen var mer synliga i vattenfrågan för att få till ett tydligare förvaltningsövergripande vattenarbete. MER jobbar en hel del gentemot förtroendevalda, men det verkar som det tar tid innan det får gehör i organisationen.
- Beviljat LONA ledde till möjligheter.
- det är väldigt svårt att bedöma, men då vattenarbetet styrs av flera olika lagstiftningar i första hand så är det snarare de som styr hur det praktiska arbetet genomförs.
- Tror att det har påverkat men är osäker på hur
- Ökad samverkan med andra kommuner.
- Mer fokus på vattenfrågan, satt vårt arbete och vår situation i ett större sammanhang
- Seminarier och utbildningar har givit bra inspel till kommunens arbete med vattenfrågor, t.ex. övergödning, dagvatten etc. Det är långa processer att ändra ett arbetssätt, men varje del i kompetenshöjningen är viktig.

- Stort stöd i framtagande av dagvattenplan för kommunen.

3.1.6 Projektets värde

Har deltagande i MER varit värt pengarna?

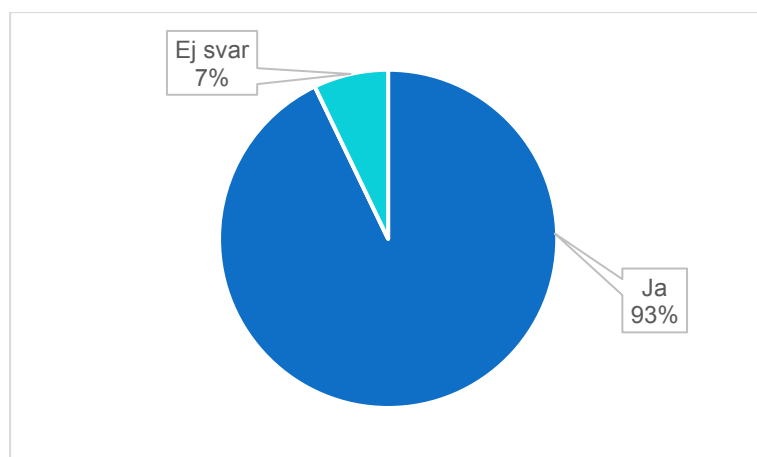
Figur 8. Svar från enkätfråga 16.

En stor andel, 71 %, av de svarande anser att deltagandet i MER varit värt de avgifter som kommunens medlemskap inneburit.

Kommentarer från enkättagare:

- Vi har inte så stort behov för kommunens del men ser ett värde i att vi deltar i samverkan med andra
- Vet inget om deltagandet och därför inget resultat

Skulle du vilja att din kommun fortsätter att satsa pengar i framtiden?

Figur 9. Svar från enkätfråga 17.

Vi tolkar denna fråga som en fortsättning av den förra och då säger hela 93 % att de är intresserade av att deras kommun har en fortsatt medverkan i MER. Det framgår dock av någon kommentar att frågan inte är helt tydligt formulerad.

Kommentarer från enkättagare:

- Det finns en rad frågor som behöver få uppmärksamhet från ett större sammanhang. Där är MER bra. Fortfarande finns det ett underskott av kunskap om de värden som en förbättrad vattenkvalitet bidrar till. En rad ekosystemtjänster som på ett tydligare sätt behöver beskrivas. Vi närmar oss en situation då allt fler åtgärder kommer till stånd. I det här arbetet uppstår en rad genomförandefrågor som är knepiga. En rad åtgärdssamordnare stöter allt oftare på dessa frågor. Vi behöver samverka för att det ska bli en effektivare genomförandeprocess.

Kopplat till genomförandet är också en knepig finansieringssituation där det finns en rad olika källor att ansöka om. Var och en med sina inbyggda knepigheter. Landsbygdsprogrammet kanske det sämsta exemplet. Där finns en finansiering för anläggande av våtmarker. I det län som jag är verksam i är det inte ens värt att söka stödet. Medan en del andra län utarbetat lösningar som gör att man gör slut på medlen.

LÅP är ett annat viktigt instrument för att motivera åtgärder. Men vad är LÅP och hur definieras en bra LÅP. Så här långt har vi fått se Stockholm m fl stora städer ta fram en viss typ av LÅP. Men är dessa rimliga och hur många åtgärder leder de till i slutändan om man inte har med markägare med rådighet från början? Vi behöver lära av varandra när det gäller dessa utredningar.

- En ökad exploatering av städer leder till ökad belastning på vattenmiljöer. Idag finns en otydlig eller tvetydig lagstiftning kopplat till hantering av dagvatten. Denna behöver ändras. MER kan vara med och trycka på beslutsfattare om detta behov.
- Det ger viktig inspiration och kunskap för att driva vattenfrågor.
- Nödvändigt för framtida vattenfrågor.
- För att ha kvar det samarbete och kunskapsutbyte/-spridning som startats. På senare tid har MER bidragit mycket till det praktiska arbetet i kommunen, vilket har varit väldigt värdefullt. Värdefull länk mellan kommunerna.
- Då kommunerna ställs inför liknande utmaningar är kunskaps- och erfarenhetsutbyte viktigt och troligtvis mer resurseffektivt.
- Det är viktigt att samverka över kommungränser för att lyckas med vattenförvaltningen och för detta krävs det en organisation som kan samla olika kommuner och myndigheter. Ett framtida projekt skulle gärna kunna fokusera än mer på att få till samverkan där det verkligen behövs för att ställa större krav på att få till faktiska åtgärder.
- Samverkan och kunskapsutbyte
- Vatten är en överlevnads-nödvändighet
- Det är väldigt värdefullt att ha nätverket som MER utgör att lyfta frågor, att få stöd där det saknas och att få inspiration från andra närliggande kommuner. MER har ju medfört att LIFE IP Rich Waters fått finansiering och genom projektet har vi fått till beslut i viktiga frågor. Om vi framöver kan få till flera liknande projekt så går pengarna som man lägger på MER att räkna hem många gånger om. Men

framför allt är det nätverket som MER utgör och kompetenshöjande aktiviteter som vi vill fortsätta ta del av.

- Bra med en organisation som kan anordna olika aktiviteter kopplat till vattenförvaltning
- Att vattenkvaliteten i Mälaren förbättras är till gagn för alla kommuner i avrinningsområdet. Om MER kan arbeta med information för att få igång åtgärdsarbetet är pengarna som satsat värt det.
- Bra seminarier som fångar upp aktuella frågor och bidrar till en ökad kunskap.
- Bra mötesform för kommuner och vattenarbete
- Under en period fick vi kommuner konsultstöd via Skype genom Ecoloop, det tycker jag var väldigt värdefullt, och klart värt pengarna vi satsade.
- Satsa pengar på vad? Konstig fråga. Vi måste låta vattenvården kosta pengar.
- Vår insats är relevant för det vi kan ta del av inom MER, även om vi ingår som en mycket liten del av avrinningsområdet till just Mälaren. Seminarier och annat är allmängiltiga för alla kommuners vattenfrågor.
- Eftersom den här typen av arbetssätt är nödvändig, vatten känner inga kommungränser!

3.1.7 Projektets brister, fördelar och framtida utveckling

På dessa punkter fick de svarande chans att nämna tre sämre saker och tre särskilt bra saker de upplevt med projektet. Här gavs även tillfälle till att påverka vad MER borde satsa på i en eventuellt ny projektperiod.

- Exempel på något som efterfrågats är syfte och målbild
- Samverkan och erfarenhetsutbyten lyfts fram som speciellt uppskattade
- En önskvärd framtida inriktning på projektet är mer praktiskt åtgärdsarbete och tydlighet gällande ansvar.

Nämn upp till tre saker som du anser har fattats/fungerat dåligt i projektet

Kommentarer från enkättagare:

- Det skulle ha funnits ett tydligare förväntan/krav på projektets deltagare att åstadkomma förbättringsarbete inom vattenförvaltningen inom den egna organisationen. Innan vår kommun kom med i tjänstemannagruppen så var projektet ganska anonymt för oss.
- En tydligare förankring i kommunen av syftet/möjligheterna med MER hade kanske ökat viljan att nyttja stödet. Om vattenfrågor inte drivs aktivt minskar också behovet av MER. Frågan är också varför vattenfrågor inte drivs aktivt, om resurser inte finns eller om kompetens saknas? Kompetensfrågan kan sannolikt gälla för både tjänstepersoner och politiker.
- Vid föredrag om läkemedel och föroreningar har nivån stundtals varit för hög. Presentationer bör anpassas till nivå för tjänstemän och lekmän.
- Ansvarsfrågorna

- Det är svårt/otydligt hur Mälarens vvf, MER och LIFE IP-projektet hör ihop. Vet att det är svårt och delvis samma personer som är involverade, men bra att vara tydlig med det särskilt mot politiker. Eftersom MER behöver ytterligare finansiering framöver om det ska permanentas, är det viktigt att det tydligt marknadsförs i så många sammanhang som möjligt.
- Helhetssynen - lyfta var åtgärder gör ner nytta vad bör prioriteras i olika delar. Kanske hade det varit lättare om det varit en adressat nu är det både MER, MVVF och LIFE IP alla med fokus på Mälaren blir svårt att hålla reda på vem som gör vad och vem som åstadkommit vad. Skulle behöva en tydlighet över vem som gör vad.
- Det borde ha funnits fokusgrupper, exempelvis för de som problem med internbelastning eller miljögifter eller något annat tema. Vi levererade information vattenprojekt som skulle till en kunskapsbank men har inte hört något mer efter det. Därifrån kunde man tagit upp olika teman.
- Uppföljning och konsekvenser för våra diskussioner. Vi diskuterar mycket om tex behov av förändringar lagstiftning etc men händer något? Återkoppla gärna. Skulle också önska samverkan i lite mindre grupper kring specifika frågor. Dvs mer av handlingskraft och personliga bollplank- hur skulle jag kunna göra med mina arbetsuppgifter idag? Skulle vara bra med tydligare lobbying från vår grupp till politisk nivå och regering.
- Efter några år känns det som det inte är så mycket nytt, och så kanske det ska vara? Ibland känns projektet väldigt "internt" och inte så utåtriktat som man kanske kunde önska. MER generell info om vatten ut till deltagarna, mer "snabba puckar" vore önskvärt.
- Tydlig målbild. Tydligt syfte. Tydlig projektplan.
- Tjänstemannaträff en gång per år vore bra. Saknat seminarierna i något år, bra med webbaserade som det är nu, men också bra med fysiska möten ibland. Tidigare har politikerkopplingen varit svagare, nu bra att det stärkts.

Nämn tre saker som du anser har varit särskilt bra med projektet:

Kommentarer från enkättagare:

- Informationsmaterialet för politiker, seminarium om dagvatten, regelbundna fysiska samverkans/kompetensutvecklingsmöten.
- Alla seminarier och workshops om dagvattenhantering.
- Senaste året har samverkan ökat och arbetet har strukturerats upp och har ett tydligt mål och mening. Arbetet görs utifrån kommunernas behov. Sammanlänkande mellan små och stora kommuner.
- Samverkan och erfarenhetsutbyte
- Samverkan, kunskapshöjande, överbryggare mellan miljöövervakning/forskning/myndigheter och kommun.
- Kunskapsutbyte och kunskapshöjning, utbildning.
- Bra konferenser. Kanske framförallt kring dagvatten.

- Nätverket (med dess träffar för tjänstepersoner), politikerperspektivet (med dess träffar och utbildningspaket), seminarier.
- Viktig att lyfta fram vattenfrågor och samverkan kring dem.
- Samverkan och utbyte mellan kommuner, utbildningsinsatser, seminarium
- Seminarierna, engagerad vattenpolitiker
- Mötesforum, kunskapsöverföring från andra kommuner och myndigheter, bredden.
- Stöd och kompetens där det saknas. Kontakter med andra kommuner (men gärna mer av det framöver!). Hjälp med omvärldsbevakning och infospridning.
- Nätverkande, nätverkande och nätverkande.
- Kunskapsseminarierna. Samverkan mellan kommuner – inspiration. Att det finns utsedda vattenpolitiker

Nämner upp till tre saker som en ny version av MER borde hjälpa kommuner med:

Kommentarer från enkättagare:

- 1) Hjälpa till att få till samverkan och åtgärdsprogram kring vattenförekomster med syfte att få till effektiva åtgärder (inte bara planering). 2) Regelbunden vattenprovtagning i fler Mälarmynnande vattendrag för att tydligt visa vilka vattendrag som behöver åtgärder gällande dagvatten och/eller närsalter.
- En svårighet med att skraddarsy innehåll i MER kan vara att kommuner har kommit olika långt i sitt vattenarbete. Det som planeras är bra. En vattenprojektbank kan ge goda exempel på arbete i andra kommuner. Åtgärder som bygger samverkan är också positivt.
- Praktiskt åtgärdsarbete och projekt
- Utökad vattenprovtagning, uppföljning och förslag på åtgärder baserad på analysresultat, praktiska åtgärder. Önskar även djupdykning kring prioriterade och särskilt förorenande ämnen (SFÄ), ex. i vilka sammanhang de kan förväntas samt källan till dessa utsläpp.
- Tydlighet rörande ansvaret
- Fortsätta som tidigare med nätverk (tjänstepersoner, politiker), seminarier, stöd till kommuner att genomföra åtgärdsprogram mm och att söka pengar.
- Åtgärder - se till att åtgärder blir bra, identifiera varför det är svårt att få till åtgärder. Vilka är knäckfrågorna hur skulle processen och åtgärdsarbetet kunna förbättras. Påverka beslutsfattare för att underlätta åtgärds genomförande. Se helhet så att åtgärder kommer som ger mest nytta genomförs.
- Kunskapsutbyte ex vi fokusgrupper som arbetar tillsammans, goda exempel, inspiration.
- Under en period fick vi kommuner konsultstöd via Skype genom Ecoloop, det tycker jag var väldigt värdefullt, och klart värt pengarna vi satsade. Länkas ihop

mer med LIFE IP vore värdefullt för oss som är med i båda. Hjälpa till så att det finns LEVA-samordnare eller liknande för alla vattenförekomster med behov.

- Driva stora lobbyingfrågor kopplat till politiken.
- Markavvattningsföretag – kompetenshöjning. Dagvatten - fördelning VA-bolag/kommunen som markägare. MKN kopplat till detaljplanering

Övriga kommentarer om MER:

Kommentarer från enkättagare:

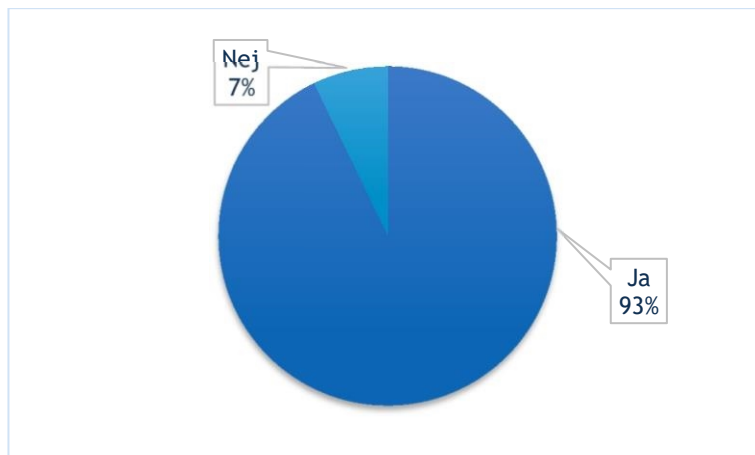
- Har funkat jättebra. En eloge till Elin Ångman som förstår hur man ska kommunicera med kommunerna och som hjälper oss att kommunicera med varandra.
- Hoppas på någon form av fortsättning, för vattenarbete tar tid!
- Bra fungerande projekt
- Bra initiativ som jag hoppas får leva kvar även i fortsättningen!
- Viktigt generellt med samverkan kommuner i miljöfrågor däribland vatten
- Bra!
- Mycket bra och viktigt för kommunens strategiska arbete med vattenfrågor

3.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Antal enkätsvar var 14 stycken. Med totalt 56 utskick blev svarsfrekvensen 25 %. Nedan följer en beskrivning av vad som kom fram i undersökningen:

3.2.1 Kunskap om MER och LIFE IP RICH WATERS

Känner du till MER-projektet?

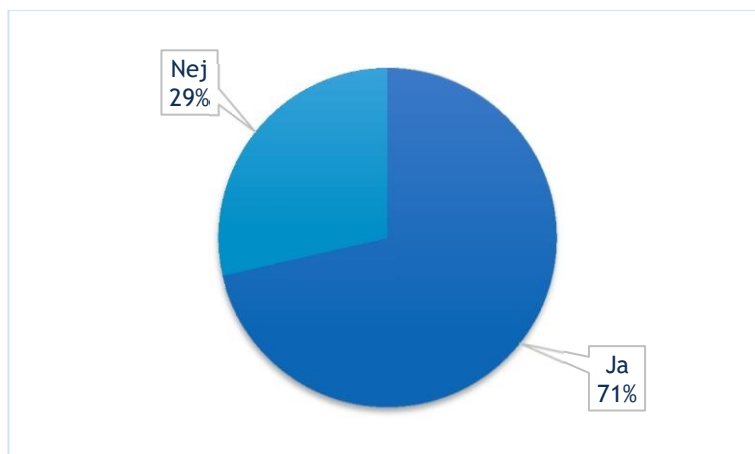
Figur 10. Svar från enkätfråga 4.

De allra flesta, 93 %, av de svarande känner till MER-projektet.

Kommentarer från enkättagare:

- Följer MER via den information vi får via MVVF
- Jag känner inte till vilka fysiska resultat projekten har gett. Det är lite anonymt
- Tar del via information

Känner du till projektet LIFE IP Rich Waters?

Figur 11. Svar från enkätfråga 5.

71 % av de tillfrågade känner till projektet LIFE IP Rich Waters, skapat ur MER.

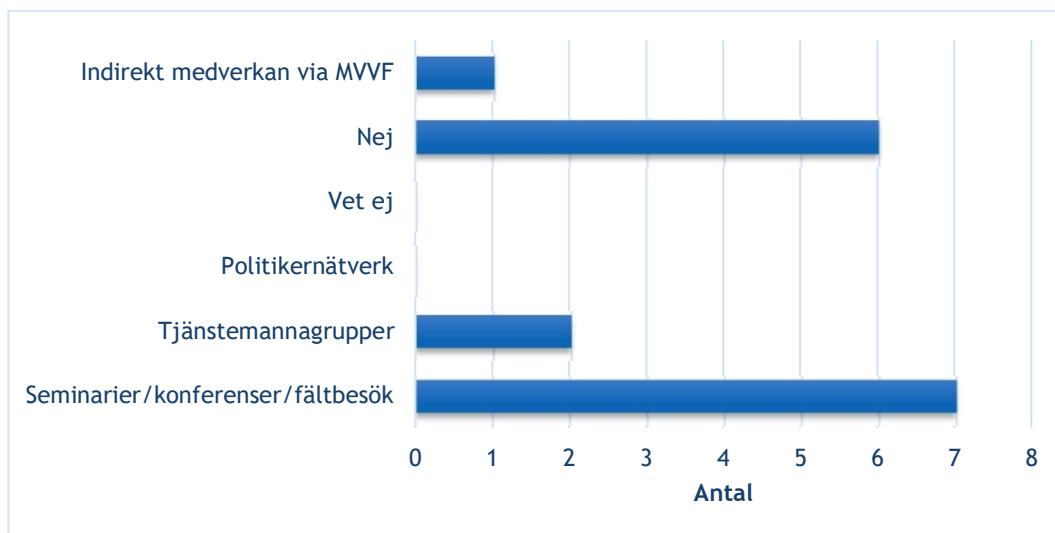
Kommentarer från enkättagare:

- Är med i det projektet som en part i flera projekt
- LIFE har varit hos Bällstaågruppen och presenterat sig

3.2.2 Medverkan i MER

Har du medverkat i något som MER har arrangerat?

För denna fråga kunde flera svarsalternativ väljas?

Figur 12. Svar från enkätfråga 6.

Medverkan bland de svarande har varit relativt begränsad 43 % har inte deltagit i någon aktivitet. Seminarier/konferenser och fältbesök är det som de svarande medverkat i till största delen.

3.2.3 Nuvarande situation och framtida behov

Vad har ni för stöd idag när det gäller ert arbete med vattenfrågor? Vilka nätverk eller organisationer har ni hjälp av?

Det framkom att denna grupp använder sig av etablerade nätverk för kompetensutbyte och att flera även utnyttjar extern expertis vid behov.

Kommentarer från enkättagare:

- En stor mängd organisationer, akademi, andra statliga myndigheter och kommuner
- Andra vattenvårdsförbund
- Länsstyrelsen, Upplandsstiftelse, Naturskyddsföreningen Riks
- Ett stort antal nätverk och organisationer som vi har kontakt med och samarbetar med, från forskningsorganisationer till branschorganisation för dricksvattenfrågor
- Internt stöd samt externa konsulter

- Vi har en vattensamordnare på kommunen. Jag kontaktar gamla kollegor med kunskap i ärendet. Vi har Bällstaågruppen och jag kontaktar Norrvatten för hjälp.
- Svenskt vatten, tillsynsmyndighet, konsultföretag
- Grannkommuner, Sportfiskarna, Tyresåns vattenvårdsförbund, Länsstyrelsen
- Kommunövergripande samarbetsgrupper, länsstyrelser, universitet, insatta politiker och tjänstemän på andra förvaltningar
- Länets vattenvårdsförbund, kommunekologer/vattenplanerare, LIFE IP Rich Waters, vattendistriktet
- Svenskt vatten och klustret Dricks via Chalmers och Lunds universitet.
- Vi använder olika miljö och vattenkonsulter när behov uppstår t.ex. för att mäta status i våra mindre sjöar i kommunen. OBS ej Mälaren.
- Stort eget nätverk med specialister, andra vattenvårdsförbund
- Arbets- och miljömedicin (USÖ)

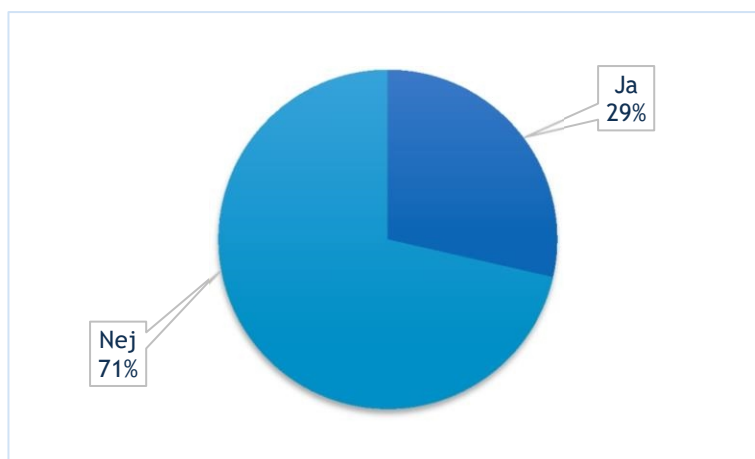
Vilken typ av stöd i arbetet för bättre vatten har din kommun/organisation behov av?

Kommentarer från enkätmedtagare:

- Samverkan (två svar)
- Information om tillståndet i Mälaren och insatser (fyra svar)
- Vetenskapliga underlag (två svar)
- Organisatoriskt verksamhetsstöd
- Handfasta bedömningsgrunder
- Vi är dricksvattenproducenter och helt beroende av att andra aktörer tar sitt ansvar för att det inte släpps ut ämnen i sådan mängd att det äventyrar möjligheten att producera ett hälsosamt dricksvatten. För oss är det därför viktigt med ökat medvetande och ökad kunskap om Mälarens betydelse som dricksvattentäkt.
- Limnologhjälp och utredningshjälp
- Nulägesbeskrivningar och syfte/mål med vattenskydd
- Underlag, vettiga och tydliga experttyckanden,
- Samsyn mellan kommuner
- Vi använder konsulter när det behövs. För en liten kommun är det svårt att ha all kompetens.

3.2.4 Projektets betydelse

Har du haft någon nytta av MER-projektet i ditt arbete?

Figur 13. Svar från enkätfråga 8.

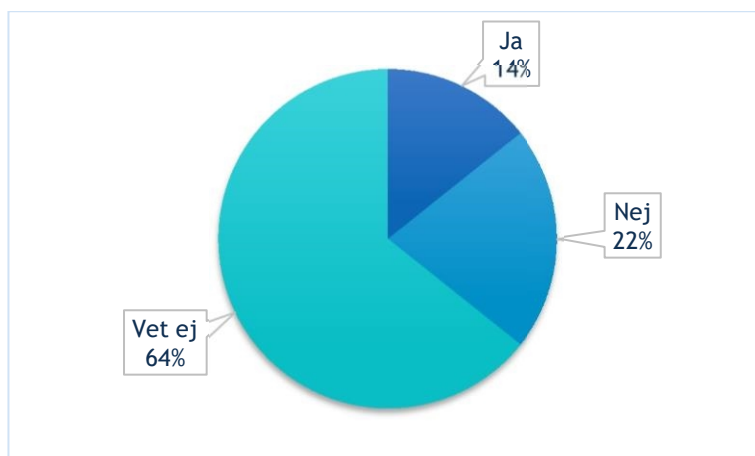
En majoritet av enkättagarna tycker att de har haft nytta av MER i sitt arbete.

Kommentarer från enkättagare:

- Jag har inte uppfattat det som att MER haft någon tydlig koppling till dricksvattenfrågorna
- Om jag visste mer om MER kanske jag skulle kunnat utnyttja någon kunskap. Nu vet jag inte det
- I form av information av nuläge

3.2.5 Projektets påverkan

Har MER-projekt enligt din åsikt påverkat din kommun/organisation som ligger utanför medlemsområdet?

Figur 14. Enkätfråga 7.

Endast 14 % tror att MER-projektet haft en påverkan på deras kommun/organisation.

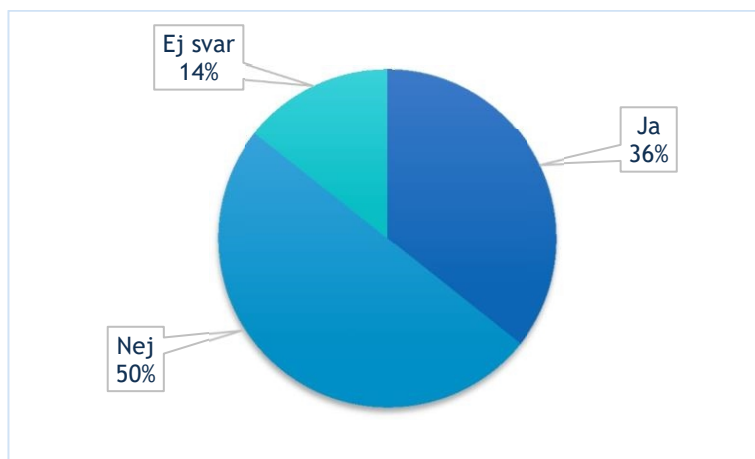
Kommentarer från enkättagare:

- Möjligtvis indirekt påverkan

- Detta har jag ingen uppfattning
- Inte annat än som en medvetandefråga i den allmänna debatten

3.2.6 Projektets framtida utveckling

Skulle ni vilja bli medlemmar om det blir aktuellt med en fortsättning av MER?

Figur 15. Svar från enkätfråga 9.

Intresse för ett framtida medlemskap i MER verkar för denna grupp bero på vad en framtida inriktning av projektet får till exempel fokus på dricksvattenförsörjning.

Deltagarnas övriga åsikter om MER

- Vad jag vet är min myndighet medlem i Mälarens vattenvårdsförbund
- Viktigt att det blir fokus på åtgärder som har betydelse för att trygga dricksvattenförsörjningen på lång sikt
- Om vi ska bli medlemmar handlar det om VAD MER ska fokusera på och OM kommunen är villig att satsa pengar. Vår kommun är medlem i Mälarens vattenvårdsförbund, och det kanske är där resurserna ska läggas
- Vet ej då jag inte vet om det går att motivera ett medlemskap för den egna organisationen
- Vet ej, kanske medlemskap

4 Slutsatser

4.1 Enkät till medlemmar i MER

Ständigt återkommande ord i svar och kommentarer från MER-projektets medlemmar är; kommunikation, kontakter, samverkan, nätverkande och kunskapsutbyte. Insatserna arrangerade av MER för ökad kunskap och samverkan gällande kommunernas vattenvårdsarbete har därför uppskattats och får ett bra betyg. Av de svarande anser över 70 % att projektet har lett till ökad kunskap, 50 % anser att det bidragit till ökat engagemang inom den egna kommunen och 60 % ser att det har bidragit till ökad samverkan kommuner emellan.

Medlemmarna efterfrågar även stöd gällande vattenfrågor, både i form av expertstöd men även här i form av nätverkande kommuner emellan. Många nämner att de fortsatt önskar forum för detta så att man kan dra nytta av varandras tidigare erfarenheter när man ställs inför likartade problem.

En dryg tredjedel av de svarande anser att de har fått stöd av MER-projektet för beslutsfattande rörande vattenfrågor i kommunen. En lika stor andel tycker även att projektet bidragit till positiva förändringar i det praktiska arbetet.

Intresset för fortsatt medlemskap i MER är stort. 71% tycker att deltagandet i projektet har varit värt pengarna och hela 93 % vill att deras kommun skall fortsätta satsa pengar i projektet.

Då svarsfrekvensen för enkäten ligger på 36 % är det inte säkert att det ger en heltäckande bild, men tyder på att MER-projektet är uppskattat och gör nytta i vattenvårdsarbetet. Materialet består till stor del även av värderingsfrågor vilka är svåra att sammanfatta.

4.2 Enkät till medlemmar i MVVF – ej medlemmar i MER

Undersökningen visade även för denna grupp att det finns ett stort behov av stöd inom information, samverkan, kunskapsöverföring. Rent konkret efterfrågades bland annat kunskap kring limnologi, status på Mälaren samt syfte och mål med vattenskydd.

Det framkom också att denna grupp använder sig av andra etablerade nätverk för kompetensutbyte och att flera utnyttjar extern expertis vid behov.

Kunskapen om MER och LIFE IP Rich Waters är god, 93 % respektive 71 %.

Intresse för ett framtida medlemskap i MER hos denna grupp kan komma att bero på den inriktning en eventuell fortsättning av projektet får.

Svarsfrekvensen i denna enkät var 25 %.

4.3 Slutord

Vad vi tyckte framkom allra tydligast av svaren var att projektets insatser för ökad kunskap och samverkan är väldigt värdefulla. Något som verkligen befäster detta är följande citat från ett medlemssvar: "... den här typen av arbetssätt är nödvändig, vatten känner inga kommungränser!"

